

การพัฒนาองค์ความรู้อาหารสัตว์เลี้ยงแพะ

นายบรรจง จงรักษ์วัฒนา ตำแหน่ง ปศุสัตว์จังหวัดปัตตานี
สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดปัตตานี

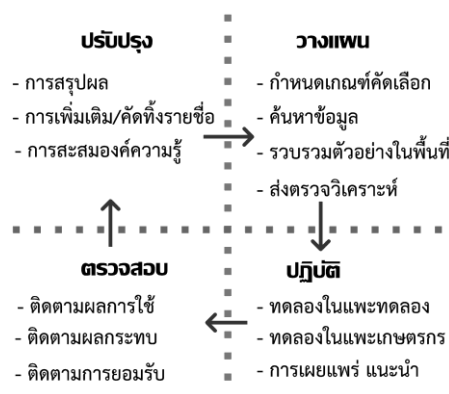
ที่มาของปัญหา

พื้นที่ภาคใต้ตอนล่างมีเนื้อที่ถือครองจำกัด เกษตรกรรายย่อยไม่สามารถเพาะปลูกพืชอาหารสัตว์ให้มีปริมาณเพียงพอรองรับกับปริมาณแพะที่เพิ่มขึ้น ขาดความหลากหลายของเทคโนโลยีอาหารสัตว์ที่เหมาะสมให้เกษตรกรเลือกใช้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรมีกระบวนการที่จะพัฒนาองค์ความรู้จากแหล่งทรัพยากรในพื้นที่เพื่อนำมาใช้ประโยชน์

ขั้นตอน วิธีการ และองค์ความรู้ที่ใช้

กระบวนการที่ใช้ในการสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ เป็นวงจรงานแบบ PDCA (ภาพที่ 1) ดังนี้

- วางแผน ได้แก่ การกำหนดแนวทางทั่วไปในการพัฒนา เน้นแก้ไขจุดอ่อนที่มีอยู่ในการให้อาหารแพะ ได้แก่ ปัญหาความจำกัดและขาดความหลากหลายของอาหารหยาบที่นำมาใช้, การขาดความยั่งยืนและพึ่งตนเองในการจัดการอาหารแพะ, การแก้ไขปัญหาสุขภาพสัตว์โดยใช้แนวทางธรรมชาติ เช่น การใช้พืชอาหารสัตว์ที่มีฤทธิ์เป็นยาเพื่อแก้ไขปัญหาโรควิถี เป็นต้น โดยมีขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษา กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่นำมาพัฒนา 2) การค้นหาข้อมูล เพื่อหาทางเลือกในการพัฒนา เป็นการสืบค้นองค์ความรู้ที่มีผู้ดำเนินการมาก่อน จากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ เอกสาร, ตำรา, วารสารวิชาการ, อินเทอร์เน็ต และ ภูมิปัญญาเกษตรกรในพื้นที่. 3) ทดลอง คัดเลือกวัตถุดิบที่จะนำมาพัฒนา, รวบรวมเก็บตัวอย่างใบไม้หรือพืชที่น่าสนใจ โดยสำรวจและเก็บตัวอย่างในพื้นที่. และ 4) ส่งตรวจวิเคราะห์ค่าโภชนาการ ที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาพืชอาหารสัตว์วันรวิธาส.
- ปฏิบัติ ได้แก่ 1) การทดลองเลี้ยงโดยนำมาผลิต ตัดนำมาให้กิน โดยใช้แพะทดลองที่เลี้ยงไว้ภายในสำนักงาน เช่น ทดลองใช้ใบไม้ชนิดต่าง ๆ, ทดลองการผลิตก้อนอาหารเสริม (urea-molasses-mineral-blocks, UMMB) ทำการสังเกตและบันทึกผลที่เกิดขึ้น. 2) ทดลองในแพะของเกษตรกร โดยแนะนำให้เกษตรกรทดลองปฏิบัติและนำมาใช้ และ 3) การเผยแพร่ความรู้ จัดทำสื่อเผยแพร่แนะนำในรูปแบบต่าง ๆ เช่น แผ่นพับ, โปสเตอร์, จัดนิทรรศการโดยนำพืชตัวอย่างมาจัดแสดง และนำมาใช้ฝึกอบรมเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะต่อเนื่อง

ภาพที่ 1 กระบวนการที่ใช้พัฒนาองค์ความรู้

- ตรวจสอบ ได้แก่ 1) การติดตามผลการใช้ โดยสำรวจผลการใช้จากเกษตรกร, 2) การติดตามผลกระทบที่ตัวสัตว์ในด้านการผสมพันธุ์, การให้ผลผลิต, ความผิดปกติอื่น และ 3) การติดตามการยอมรับ เป็นการรับฟังข้อคิดเห็นจากเกษตรกร ผ่านกระบวนการติดตามประเมินผลแบบมีส่วนร่วม.
- ปรับปรุง เป็นการ 1) รวบรวมสรุปผลที่เกิดขึ้น, 2) การสะสมองค์ความรู้ รวบรวมสะสมเพิ่มเติมความรู้เพื่อการสืบค้น

องค์ความรู้ที่ใช้

1. goat digestion, metabolism, feeding behavior.
2. feeding forages, Tree leaves, forages production, proximate analysis of feed stuff.
3. goat nutrition.
4. herbal medicine, plant toxicology.
5. participatory monitoring and evaluation.

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

ในขั้นต้นได้ชุดความรู้ที่สามารถนำไปแนะนำเกษตรกรได้อย่างชัดเจน เพิ่มประสิทธิภาพในการฝึกอบรมเกษตรกรสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ และสามารถนำมาพัฒนาต่อเนื่องต่อไป ดังนี้

ชุดข้อมูลความรู้	รูปแบบที่พัฒนา	ผลลัพธ์ที่ดีขึ้น
1. บัญชีใบไม้/ไม้พุ่ม ชุดที่ 1	แผ่นพับ, โปสเตอร์, โปสเตอร์, นิทรรศการ, เวบเพจ	สะดวกในการนำไปเผยแพร่
2. บัญชีใบไม้/ไม้พุ่ม ชุดที่ 2	แผ่นพับ, โปสเตอร์, โปสเตอร์, นิทรรศการ, เวบเพจ	สะดวกในการนำไปเผยแพร่
3. ใบไม้ที่เป็นพิษ	เวบเพจ	สะดวกในการนำไปเผยแพร่
4. ก้อนอาหารเสริม (UMMB)	เวบเพจ, แผ่นพับ, โปสเตอร์, นิทรรศการ, ชุดสาธิตและวิทยากร	สะดวกในการนำไปเผยแพร่
5. บัญชีข้อมูลบรรณานุกรม	เวบเพจ	สะดวกในการสืบค้น อ้างอิง และตรวจสอบ

การขยายผล

เป็นต้นแบบในการนำไปจัดทำสื่อการฝึกอบรมเผยแพร่แก่เกษตรกร, มีการเผยแพร่แนะนำหน่วยงานสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดข้างเคียง, ศูนย์วิจัยและพัฒนาพืชอาหารสัตว์สุราษฎร์ธานี และเผยแพร่องค์ความรู้บนเว็บไซต์สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดปัตตานี (http://www.dld.go.th/pvlo_pni)

